

خوش آمدید به کافه گالری گویا

فهرست مطالب

عنوان فهرست

- اشعار یلدا ..... ص ۱ - ۴
- متون ادبی ..... ص ۵ - ۷
- مقدمه یلدا ..... ص ۸ - ۹
- پیشینه یلدا ..... ص ۱۰ - ۱۴
- آداب باستانی یلدا ..... ص ۱۵ - ۱۸
- وسایل مورد نیاز یلدا ..... ص ۱۹ - ۲۱
- آداب یلدا در شهرهای ایران ..... ص ۲۲ - ۶۸
- آداب یلدا در کشورهای جهان ..... ص ۶۹ - ۷۱
- نتیجه گیری شب یلدا بکارگماری ..... ص ۷۱

job.coaching

خوانش کتاب

آموزش مراسم سنتی شب یلدا

حافظ خوانی

فال کوزه

موسیقی

آجیل، میوه و هدیه مخصوص شب یلدا

شنبه ۱ دی ۹۷ / ساعت ۱۸ الی ۲۰

ثبت نام با ارسال پیام در واتساپ به شماره ۰۹۳۳۵۷۸۷۵۵۰

"مراسم سنتی شب یلدا"

شعر شب یلدا

شب یلدا ز راه آمد دوبراه
بگیر ای دوست از غمها کناره
شب شادی و شور و مهربانی است
زمان همدلی و همزبانی است
در آن دیدارها تا تازه گردد
ممیت نیازی بی اندازه گردد
به هر جا موفقی گرم و صمیمی است
که مهمانی در آن رسمی قدیمی است
به دور هم تمام اهل فامیل
شده بر پا بساط میوه - آجیل
ز خوردن خوردن این شام چله
شود مهمان مسابی چاق و چله‌ا
همه با انتظاری عاشقانه
نظر دارند سوی هندوانه
نشسته با تفاهت روی سینی
کنارش چاقوی را هم بینی

چو گردد قاج قاج آن هندوانه
 شود آب از لب و لونه روانه
 بساط فنده و شادی فراهم
 اس ام اس می رسد پشت سر هم
 جوانان آن طرف تر بگویند
 دل از گرد و غبار غم بشویند
 کسی را گر صدایی نیم دانگ است
 در این مفضل پی تولید بانگ است
 زند با "ای دل ای دل" زیر آواز
 ز بعد آن "هاهاها"یی کند ساز
 ببندد چشم و جنباند سرش را
 بفواند شمع رهای از برش را
 چنین با شور و نغمه - شعر و داستان
 فرامان می رسد از ره زمستان
 شمرده من ز چاه تا به نوروز
 نمانده هیچ؛ جز هشتاد و نه روز
 کنون معکوس بشمارید یاران
 که در راه است فصل نوبهاران...

شعر مراسم شب یلدا

به صد یلدا الاهی زنده باشی   انار و سیب و انگور خورده باشی
اگر یلدای دیگر من نباشم   تو باشی و تو باشی و تو باشی
الاهی غصه تو قلبت بمیره   الاهی دشمننت عقده بگیره
الاهی هر کجایی مهربونم   فدا بر سهم قلبت گل پیاشه

شعر شب یلدا

بر سر آنم که گر ز دست برآید   دست به کاری زخم که غصه سرآید
صمبِتِ مکامِ ظلمتِ شبِ یلداست   نور ز فورشید جوی بو ک برآید
بلبل عاشق تو عمر فواه که آفر   باغ شود سبز و شاخ گل ب برآید

شعر سعدی

باد آسایش گیتی نرزد بر دل ریش
صبح صادق ندمد تا شب یلدا نرود

شعر سهراب سپهری | غمی از عشق درباره شب یلدا

هدیه دادی دیده ی نویی به من

یک نگاه تازه ای بر قاب من

این دلم وابسته شد به این سفن

دم گرفت آرامشی از این سفن

دفتر شبهای سرد ماه دی

فو گرفت با شعر تو در ماه دی

مرف دل را از دلت تو پس زدی

غم به روی غم، غمی را پس زدی

من به دنیای تو مجذوبم هنوز

به دیار قلب تو، مس دارم هنوز

توشدی سهراب شعر این زمان

یک جهانی در جهان در این زمان

در دلم راهی پر از پیچ مسیر عشق بود

شوق دیدار دلی، امساس گون از عشق بود

شامگاهان قلب من غوغا به پا میکرد، وای

فواب من تعبیر بی تاب غمی از عشق بود

متن های ادبی شب یلدا

کم کم آخرین لحظه های آذرماه را ورق می زنیم و شمع های روشن زرد پاییز را فوت می کنیم. شب آغاز زمستان است، چراغ خانه ها هنوز بیدارند و خانه نشینان گرد آتش گرم دوستی، نشسته اند و خاطرات دیروز را پلک می زنند. آن طرف هندوانه ای که ضربات چاقو فون سرفش را جاری کرده و این طرف مادر بزرگ که تسبیح فیروزه ای رنگش را بارها مرور می کند. همه گرد هم آمده اند تا از روزهای خوب فدا سخن بگویند و به بهانه یلدا این طولانی ترین شب سال، فارغ از پیچ و خم های زندگی همدیگر را به شنیدن خاطرات خوب فویش میهمان کنند.

یلدا فرصتی است برای دیدارها، وقتی کشاکش روزگار تو را از دیدار آنان که به پشمان تو نیازمندند، بازمی دارد. آتش گرم و کرسی خانه مادر بزرگ ما را به گرد فویش آورده و گرمایش را با ما تقسیم می کند تا در زمستان سر در راه، به یاد چون امشب همیشه گرم گرم بمانیم، در میان تقویم ورق فورده پدر بزرگ، سیاوش را می بینیم که از آزمون آتش سربلند بیرون می آید و پدر بزرگ چه باشکوه داستان او را می گوید.

یلدا می آید شبی که در آن انار محبت دانه می شود

و سرفی عشق و عاطفه، نثار کاسه های لبریز از شوق ما؛

شبی که طراوت هندوانه های تازه تابستان به سرمای دستان زمستان

هدیه می شود

و داغی نگاه های زیبای بزرگ ترها در چشمان کودکان اوچ می گیرد و بالا

می رود.

در ازدهام بشقاب های کوچک بلور، شیرینی صمیمیت ها و یکدلی ها،

تقسیم می شود

و کام های همه را شیرین می کند.

یلدای طولانی سال، بهترین مجال برای نیم نگاهی کوتاه به لمظه هاست

لمظه هایی که در سرعت عبور، فاصله می شوند و می گذرند و این

گذشتن،

بهترین پیام برای زیبا زیستن ماست؛

زیرا شیرینی در کنار هم بودن لبخندهای امروز،

هزار بار بهتر از اشک مسرت ریختن بر مزار جدایی های فرداست.

یلدا بهانه ای است، بهانه ای، تا ما از فرمان کانال های پر پیچ و خم سیم
های ارتباطات بگذریم

و لمظه های قشنگ با هم بودن را به هیجان سریال های زندگی شیشه ای،
بدل نکنیم.

یلدا، بهانه ای است تا پندها و تجربه های ارزشمند پدربزرگ ها و مادربزرگ
هایی را

که در پس وقت نداشتن ها و بی موصلمی های کوچک ترها مدفون مانده
اند، زنده کنیم.

یلدا، مجال است برای تکرار هر آنچه روزگاری، سرمشق خوبی هایمان بوده
اند

و امروز بر روی طاقچه عادت هایمان غبار می گیرند و فراموش می شوند.
مجال است برای دیدن عزیزانی که تصویر و صدایشان در پس مشغله های
زندگی رنگ بافته اند.

مجال است برای نشستن لبند بر لبان کودکان، در آغوش پر مهر بزرگ
ترها

یلدا مجال است؛ مجال برای من، مجال برای تو، تا همگی، لمظه های
شیرین با هم بودن را تجربه کنیم.

مقدمه

کتاب الکترونیکی یلدا

نوشته شده به قلم : **محمّد فراهانی**

"شب یلدا یا شب چله" در این شب خورشید بیشترین فاصله را از خط استوا دارد و برای همین در نیمکره شمالی زمستان و در نیمکره جنوبی تابستان شروع میشود ، این شب به زمان بین غروب آفتاب از ۳۰ آذر (آخرین روز پاییز) تا طلوع آفتاب در اول ماه دی (نخستین روز زمستان) اطلاق می‌شود

در زمان های باستان، ایرانی ها از راه کشاورزی روزگار می گذراندند و با تغییر فصل های سال کارهای آن ها هم رنگ و بوی متفاوت به خود می گرفت. ایرانی های باستان به تجربه فهمیدند که همین که شب اول زمستان فرا می رسد به طولانی ترین شب سال می رسیم و بعد از آن روزها بلندتر می شود برای همین هم این شب را شب تولد خورشید می دانستند.

دهمین ماه سال دی (دی در دین زرتشتی به معنی دادار و آفریننده) می‌گفتند که ماه تولد خورشید بود
آفر پائیز را یا اول زمستان را شب زایش مهر یا زایش خورشید
می خواندند و برای آن جشن بزرگی برپا میکردند این جشن در ماه
پارسی دی قرار دارد که نام آفریننده در زمان قبل از زرتشتیان بود
است که بعد ها آن بنام آفریننده نور معروف شد
نور روشنایی های روز نشانه هایی از آفریدگار بود
در حالیکه شب و تاریکی و سرما نشانه هایی از اهریمن
مردم آن زمان اعتقاد داشتند که شب و روز در یک جنگ
همیشگی به سر میبرند ، روزهای بلندتر روزهای روشنایی و پیروزی
بود در حالیکه روزهای کوتاه تر نشانه ای از غلبه تاریکی بود

پیشینه جشن شب یلدا در ایران باستان

واژه یلدا، از دوران ساسانیان که متمایل به استفاده از خط (الفبای از راست به چپ) سریانی شده بودند به کار رفته است. یلدا- همان میلاد به معنای زایش- زاد روز یا تولد است که از آن زبان سامی وارد پارسی شده است.

یلدا که در این شب برگزار میشود یک سنت باستانی میباشد این جشن مراسمی آریایی است و پیروان میتراپرست آنرا از هزاران سال پیش برگزار میکردند ، یلدا روز تولد میترا یا مهر است این جشن به اندازه ای که مردم زمان فصول سال را تعیین کردند کهن است

اعتقادات پیشینیان در رابطه با شب یلدا

انقلاب زمستانی سرفصل بسیاری از جشن ها و آئین های باستانی از جمله جشن های این فصل هنوکا ، کریسمس و شب یلدا هنوکا یا فنوکه، عید افلاص ، عید روشنایی ها یکی از جشن های یهوریان است ۸ روز طول میکشد ، به نبرد یهودیان با یونیان اشاره دارد

کریسمس یا نوئل جشنی در مسیحیت است که برای زادروز عیسی مسیح برگزار میشود ، کنستانتین فرمانده رومی آئین مسیحیت را رسمی میکند برای اینکه از رشد آئین مهر پرستی و مشت داشته در بین مردم روم باستان

شب یلدا و مسیحیت

مذاهب مختلف مسیحی، میلاد مسیح را در یکی از روزهای نزدیک به انقلاب زمستانی برگزار میکنند. سال نو آنها که در یازدهم دی ماه شروع میشود؛ نزدیک به شب یلدا است. برخی از تاریخ پژوهان و باستان شناسان عقیده دارند که تقویم میلادی با اندک تغییراتی، ادامه میلاد خورشید بوده که بعدها آن را به میلاد مسیح نسبت

داده‌اند. از دیدگاه آنها، این تقویم در روم، در قرن چهارم پس از میلاد به وجود آمده است.

ممکن است پرسید میترائیسم چه ارتباطی با روم و مسیحیت دارد؟ در روم باستان، تولد فدای خورشید شکست ناپذیر، (سول اینویکتوس) را در روز انقلاب زمستانی جشن می‌گرفتند. این فدای رومی ترکیبی از فدای خورشید و میترای آیین مهرپرستی بود. فب؛ میترائیسم چگونه به روم راه پیدا کرد؟ می‌گویند؛ در زمانی که آیین زرتشت دین رسمی ایران شد؛ مهر پرستان در منطقه آسیای صغیر ممدود شدند. در قرن اول قبل از میلاد، رومی‌ها آسیای صغیر را تصرف کردند. این آیین به واسطه اسیران جنگی به تدریج در روم

گسترش یافت. مهرپرستی یا میترائیسم، که کم‌کم جای خود را در بین
تجار، لشکریان و حتی امپراتوران روم باز کرد؛ تا جایی که در آغاز
قرن چهارم، بیش از سیصد معبد میترای در ایتالیا برپا بود. در آن
زمان بیشتر رومیان، شب یلدا را جشن می‌گرفتند. در نهایت
امپراتور روم، کنستانتین اول به خاطر علاقه‌اش به مسیحیت، در
سال ۳۱۳، فرمان آزادی این دین را در روم صادر کرد. او میلاد میترا
را به میلاد مسیح تغییر داد. استدلالش این بود که؛ مسیحیان در
تاریخ تولد عیسی ابهام دارند و عیسی مظهر نور است. پس باید روز
تولد خورشید همان میلاد مسیح باشد. و تاریخ تولد عیسی را روز ۲۲
دسامبر تعیین نمود؛ همان روز تولد میترا. این تاریخ، به دلیل
اختلاف در محاسبات کیسه‌گیری، بعداً به ۲۵ دسامبر تغییر یافت.
پیش از این، تولد مسیح را روز ۶ یا ۷ ژانویه می‌دانستند. امروزه
هم مسیحیان ارمنی در همین روز تولد مسیح را جشن می‌گیرند.
کارل یونگ، روانشناس مشهور سوئیسی در مورد میترائیسم نظراتی
داشته. او در کتاب «نماد تمول» به شکلی گسترده درباره اثرات
میترائیسم بر مسیحیت توضیح داده است. اگر علاقمند باشید
بیشتر در این مورد تمقیق کنید

شب یلدا یا شب چله

شب یلدا شب تولد مهر هست فدای ایران باستان در این شب به مناسبت تولد مهر گاو ضیغ میشه و فون آن جاری میشه به معنای برکت هست فون ، در اواخر عمر ، مهر سوار بر ارا به ای میشه و بر آسمان ها اروچ میکنه ، در مهر پرستی هفت مرحله وجود داشته که برترین آن پدر هست ، پدر کسی بوده که وجودش را مهر دربرگرفته ، آئین مهر پرستی دارای صلیب هستش ، دو نشانه آن برای روز و شب هست و دو نشانه برای انقلاب فورشیدی هست در آئین مهر پرستی به نیایشگاه مهربه نامیده میشده مثال :

مسیحیان تولد مهر را بجای تولد مسیح (ع) جایگزین کردند دوه مهربان از سرو استفاده میکردند ولی مسیحیان کاج استفاده میکنند سومی روز مقدس مسیحیان یکشنبه هست که به انگلیسی میشه ساندی یعنی روز فورشید ، به بزرگ مسیحیت پدر گفته میشود که تمام این ها از آئین مهرپرستی گرفته شده ، صلیب هم به همین شکل یا متی لباس بابانوئل

ایرانیان باستان بر این اعتقاد هستند که یلدا که یکی از خدا های
مرد انان است در فردای این شب به وجود می آید و خون گاو
مقدس را می ریزد و در زمانی که خون ان گاو به زمین می رسد
ریشه گیاهان در زیر زمین سر سبز می شوند و در فصل بهار به رویت
ایرانیان در می آید او یلدا با شیطان به جنگ می ایستد و از مرده
عادی را تمت مراقبت قرار می دهد. یلدا و جشن هایی که در این
شب برگزار می شود، یک سنت باستانی است

سفره شب یلدا سفره میزد است و میزد عبارت است از میوه های
تر و خشک و آمیل یا به اصطلاح زرتشتیان لری که از لوازم این
جشن بود که به افتخار و ویژگی مهر یا خورشید برگزار میکردند
کنار سفره آتشدان و عطر دان بود این شب چراغ دان نام داشت
یلدا برگرفته از یک واژه سریانی به معنی زایش و تولد ، ابوریحان
بیرونی از این جشن با نام میلاد اکبر نام برده و منظور از آن میلاد
خورشید است . در زمان ابوریحان بیرونی به دی ماه، «خور ماه»
(خورشید ماه) نیز می گفتند که نخستین روز آن خرم روز نام داشت
و ماهی بود که آیین های بسیاری در آن برگزار می شد. . در دوران
کهن اوستایی سال با فصل سرد شروع میشد ، در اوستا واژه سرزه

مفهوم سال را دارد و خود به معنای سرد است و این به معنی بشارت پیروزی اورمزد بر اهریمن و روشنی بر تاریکی است .

در حدود ۴۰۰۰ سال پیش در **مصر باستان** جشن «باززاییده شدن خورشید»، مصادف با شب چله، برگزار می‌شده است. مصریان در این هنگام از سال به مدت ۱۲ روز، به نشانه ۱۲ ماه سال خورشیدی، به جشن و پای‌کوبی می‌پرداختند و پیروزی نور بر تاریکی را گرامی می‌داشتند. همچنین از ۱۲ برگ نخل برای تزیین مکان برگزاری جشن استفاده می‌کردند که نشانه ۱۲ پایان سال و آغاز سال نو بوده است.

در **یونان قدیم** نیز، اولین روز زمستان روز بزرگداشت خداوند خورشید بوده است و آن را خورشید شکست ناپذیر، ناتالیس انویکتوس، می‌نامیدند که از ریشه ۱ کلمه ۱ ناتال که در بالا اشاره شد برگرفته شده است و معنی آن، میلاد و تولد است. ریشه‌های یلدا در جشن دیگر مرسوم در یونان نیز باقی مانده است از مهم‌ترین این جشن‌های می‌توان به جشن ساتورن اشاره کرد.

مراسم و آداب رسوم جشن

ایرانیان قدیم شادی و نشاط را از موهبت‌های فدایی و غم و اندوه و تیره دلی را از پدیده‌های اهریمنی می‌پنداشتند. مراسم نوروز، جشن مهرگان، جشن سده، چهارشنبه سوری و شب یلدا و سنت‌های دیگر در واقع بیانگر این حقیقت است که ایرانیان پس از رهایی از بیدادگری و ستم به شکرانه بازیافتن آزادی، جشن برپا می‌ساختند و پیروزی نیکی بر بدی و روشنائی بر تاریکی و داد بر ستم را گرامی می‌داشتند.

ایرانیان گاه شب یلدا را تا دمیدن پرتو پگاه در دامنه کوه‌های البرز به انتظار باززاییده شدن خورشید می‌نشستند. برفی در مهرابه‌ها (نیایشگاه‌های پیروان آیین مهر) به نیایش مشغول می‌شدند تا پیروزی مهر و شکست اهریمن را از خداوند طلب کنند و شب هنگام دعایی به نام «نی‌ید» را می‌خوانند که دعای شکرانه نعمت بوده است. روز پس از شب یلدا (یکم دی ماه) را فورروز (روز خورشید) و دی‌گان؛ می‌خواندند و به استراحت می‌پرداختند و تعطیل عمومی بود (فرمدینان، این روز را فرم روز یا فره روز می‌نامیدند). فورروز

در ایران باستان روز برابری انسان‌ها بود در این روز همگان از جمله پادشاه لباس ساده می‌پوشیدند تا یکسان به نظر آیند و کسی حق دستور دادن به دیگری نداشت و کارها داوطلبانه انجام می‌گرفت نه تمت امر. در این روز جنگ کردن و خونریزی متی کشتن گوسفند و مرغ هم ممنوع بود این موضوع را نیروهای متخاصم با ایرانیان نیز می‌دانستند و در جبهه‌ها رعایت می‌کردند و خونریزی به طور موقت متوقف می‌شد و بسیار دیده شده که همین قطع موقت جنگ به صلح طولانی و صفا تبدیل شده است.

در آیین کهن، بنا بر یک سنت دیرینه آیین مهر شاهان ایرانی در روز اول دی ماه تاج و تخت شاهی را بر زمین می‌گذاشتند و با جامه ای سپید به صمرا می‌رفتند و بر فرش سپید می‌نشستند.

دربان‌ها و نگهبانان کاخ شاهی و همه برده‌ها و خدمت‌کاران در سطح شهر آزاد شده و به سان دیگران زندگی می‌کردند. رئیس و پادشاه و مردم عادی همگی یکسان بودند.

برای در امان بودن از فطر اهریمن همه در این شب دور هم جمع می شدند و با بر افروختن آتش از فورشید طلب برکت میکردند . آئین شب یلدا خوردن آمیل مخصوص ، هندوانه انار و شیرینی و میوه های گوناگون هست که همگی جنبه نمادین دارند و نشانه تندرستی و برکت و فروانی و شادگامی هستند . انار و هندوانه با رنگ سرفشان نمایندگانی از فورشید در شب به شمار می روند. در این شب مثل جشن شب تیرگان فال گرفتن از کتاب حافظ مرسوم هست .

افراد با انتخاب و شکستن گردو از پوی یا پری آن آینده گویی میکنند ، جشن شب یلدا

جشنی هست که از حدود ۷۰۰۰ هزار سال پیش در میان

ایرانیان برگزار میشود ، هفت هزار سال پیش پیشینیان ما

دریافتند که نخستین شب زمستان بلندترین شب سال است

یکی دیگر از دلایل برگزاری این جشن شب زادروز ایزد مهر یا میتراست ، مهر به معنای فورشید است و تاریخ پرستش آن در میان آریایی ها و ایرانیان به پیش از دین زرتشت بر میگردد که بعدها زرتشت پیامبر آنرا اهورا مزدا نام گذاری کرد. یکی از ایزدان اهورایی مهر بود که هم اکنون بخشی از اوستا بنام آن نامگذاری شده . در مهریش اوستا آمده است مهر از آسمان با هزاران چشم بر ایرانی مینگرد تا دروغی نگوید یکی از آئین های شب یلدا فال با دیوان مافظ است ،

مردم دیوان را با نیت شادکامی می کشایند و فال دل خویش را از او طلب میکنند ، در برخی از جاهای دیگر ایران نیز شاهنامه خوانی رواج دارد ، بازگویی خاطرات و قصه گویی پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها یکی از مواردیست که یلدا را برای خانواده ها جذاب تر میکند و این کارها از این رو هست که خانواده ها دور

هم جمع شوند و یلدا را با شادی به سپیده صبح برسانند
جشن شب یلدا یک جشن زنده هست و تمام مسیمیان این
شب را با نام تولد مسیح برگزار میکنند ، شب یلدا که سابقه
بسیار کهن دارد مربوط میشود به ایزد مهر ، به این جشن به
اصطلاح شب چله هم می گویند ، چله بزرگ از یکمین روز دی ماه
تا ۱۰ بهمن که جشن ساده است به طور می انجامد و آنرا چله
بزرگ مینامند به این دلیل که سرما بیشتر است ،

آنگاه چله کوچک فرا میرسد که از ۱۰ بهمن تا ۲۰ اسفند به طول
می انجامد اقوام قدیم آریایی جشن تولد آفتاب را آغاز زمستان
میگرفتند خصوصا ژرمن ها که این ماه را به فدای آفتاب نسبت
میدهند در این شب آتش بر می افروختند تا تاریکی و شیاطین از
بین بروند

آداب و رسوم شب یلدا در شهر های مختلف ایران

شب یلدا روی کرسی مادر بزرگ از گندم برشته یا (گندم شیر) و کشمش، کنجد، شاهدانه، گردو، فندق، آجیل، میوه های فصلی، انواع تخمه و بادام زمینی، شیرینی، انار، کدو ملوایی و پشمک پر می شد و چشم بچه ها از دیدن آنها برق می زد.

شب یلدا همه دور کرسی مادر بزرگ جمع می شدند، فال حافظ می گرفتند و از فوراکی های رنگارنگ مادر بزرگ به هم تعارف می کردند.

کرسی جزو آن دسته از لوازمی است که یاد آور خاطرات زیادی برای افراد است. کرسی به خصوص در شب یلدا یکی از بهترین چیزها بود که خانواده را در کنار هم جمع می کرد

کرسی چگونه وسیله ای بود؟

کرسی از چهارپایه ای (میزی) از چوب به اندازه ۱x۱ متر و بیشتر و گاهی مستطیل تشکیل شده بود که مدود سه وجه بلندی داشته، روی آن را با لمافی بزرگ در اندازه های ۴x۴ یا ۷x۷ متر و گاهی بیشتر یا کمتر میپوشاندند. سپس روی لماف را با جاجیم، ترمه و یا چادر شب سفید تزئین کرده و به تناسب لرزی و کوچکی کرسی، مجمعه ای مسی برای قرار دادن چراغ، سماور و ظروف خوراکیها روی آن قرار میدادند. اطراف کرسی را تشک و پشتی گذاشته و بزیر آن مینشستند.

معمولا در خانه های طبقه متوسط و اعیان، دو کرسی موجود بود، یکی برای اهل خانه در اتاقی دیگر و یکی در اتاق پذیرایی برای مهمانان قرار داده میشد. تشک پای کرسی معمولا کوتاهتر اما پهن تر از تشک معمولی بود به طوری که با قرار گرفتن در چهار طرف کرسی، لبه ها روی هم نیافتاده و ناهموار و نارامت نباشد. گذاشتن کرسی در روز و ساعتی سعد انجام میشد و بزرگ خانواده باید در آن شب با پاکتی شیرینی وارد خانه میشد

آتش کرسی

در زیر این میز و تشکیلاتی که وصفش رفت، یک منقل قرار میگرفت که حرارت مطبوع زیر کرسی را تامین میکرد و آماده کردن آن هم روشی مخصوص به خود داشت. ابتدا ته و درزهای منقلی را با گچ فیس کرده کاملا میپوشاندند. سپس داخل آنرا فاکستر الک کرده میریفتند و وسط

فاکسترها را گود کرده، فاکه ذغال ریخته، آتش ذغال میگذاشتند و باد میزدند تا آتش ذغال به فاکه ذغالها برسد. سپس به آهستگی و ملایمت روی آنرا با کفگیر فاکستر داده، فاکسترهای دور منقل را به دور فاکه ها و آتش رو برگردانده، فشرده و صاف میکردند. سپس منقل را برای از بین رفتن بوی ذغال مدتی در فضای آزاد باقی گذاشته و سپس زیر کرسی میگذاشتند.

هر چند ساعت یکبار یک لایه از فاکستر روی آنرا پس زده، آتشش را تند میکردند. این روش آتش کردن مخصوص اولین منقلی بود که زیر کرسی قرار داده میشد، از اینجا به بعد، هر بار منقل را "فاکه رو فاکه" میکردند. به این ترتیب که آتش باقیمانده ته منقل را با فاک انداز برداشته، فاکه تازه در منقل ریخته، آتش را مجددا رویش میریختند و فاکستر میدادند. یک مایه آتش دیگر، گلوله بود که از فاکه ذغال تهیه میشد. به این ترتیب که در تابستان، فاکه ذغالها را در طشت آبی میریختند، شنهای آن که ته نشین میشد، ذغالهای روی آب مانده را جمع میکردند و با دست به شکل گلوله هایی سفت و فشرده مانند کوفته برنجی درآورده و در آفتاب خشک میکردند. دو سه تا از این گلوله ها را در اولین آتش در ته منقل گذاشته، رویش را فاکه و آتش میدادند و باقی مراحل به شکل مذکور اجرا میشد.

چاله کرسی

چاله کرسی معمولا در میان خانواده های بی بضاعت که توانایی تهیه منقل نداشتند مرسوم بود که البته شرط آن هم داشتن اتاقی بود که "زیر پر" باشد و بتوان در آن چاله ای کند. این چاله را در محل مورد نظر میکنند دورش را گچ کشیده و صاف میکردند و آتشش را در آن درست کرده، کرسی را رویش بر میگرداندند. (در این روش لازم بود که میز کرسی بر روی پایه های کناری بالا زده شود و پس از آماده شدن آتش سر جای خود قرار گرفته و به اصطلاح برگردانده شود.) از آنجایی که این شیوه بیشتر به کار فقرا می آمد و این خانواده ها توانایی دو جا آتش روشن کردن نداشتند، از داخل به وسط سقف کرسی قلبی نصب میکردند که دیزی آبگوشت خود را که غذای هر روزه ایشان بود بر آن آویخته، همان زیر کرسی آنرا میپختند.

• تهیه ذغال و خاکه ذغال

کوره های ذغال سازی در جنگلهای مازندران قرار داشت که شاخ و برگها و تنه درختان پوسیده جنگلی را در آنها سوزانده، فله نموده و ذغال میکردند. ذغال فروشها این ذغالها را سرند کرده، قطعات درشت آنرا به نام ذغال، نیمه درشت را به نام "مویزه" و نرمترها را به نام خاکه میفروفتند. معمولا دو نوع ذغال در ذغال فروشها موجود بود، یکی همین ذغال جنگلی که نوع مرغوب، پر مغز و با دواجم بود و قیمتی گرانتر داشت و نوعی که

ذغال "باغی" نام داشت و از درختان باغهای اطراف شهر مانند درختان میوه، بید، تبریزی و زبان گنجشک تهیه میشد و پوک و بی دوا بود و ارزاتر عرضه میشد. ذغالفروشهای متقلب این ذغال را با نوع مرغوب مخلوط کرده و با قیمت گرانتر به خانه دارهای بی اطلاع میفروختند.

• قیمت ذغال

قیمت هر فروار (۳۰۰ کیلو) ذغال مخلوط با مویزه و خاکه در تابستان، یک تومان (۱۰ ریال) تا ۱۲ ریال و در زمستان از ۱۵ تا ۱۸ قران بود. ذغال باغی در تابستان از ۶ تا ۹ قران و در زمستان دو سه ریال گرانتر میشد. ذغال سرندی از فرواری ۱۵ تا ۱۸ قران، مویزه یک تومان و خاکه ۶-۵ قران بود. گلوله که گاهی توسط ذغال فروشها هم تهیه میشد هر صدتا ۶-۵ قران بود.

خانواده های آینده نگر، خاکه ذغال را در اواخر بهار و تابستان میفروختند که هم فستک و هم ارزان بود و گلوله های مورد نیاز خود را تهیه میکردند. افراد بی فکر و "کو تا زمستان" گوها، در اواخر پاییز و متی زمستان به فکر افتاده، خاکه ذغالی نم کشیده و گران نصیبشان میشد.

یکی از آیینهای شب یلدا در ایران، **تفال با دیوان حافظ** است. مردم دیوان اشعار لسان الضیب را با نیت بهروزی و شادکامی می‌گشایند و فال دل خویش را از او طلب می‌کنند.

مافا در شب یلدا

معمولاً در شب یلدا رسم بر این است که صاحب‌خانه، دیوان مافا را به بزرگتر فامیل که سواد دارد، می‌دهد. سپس هر یک از میهمانان نیت کرده و بزرگِ مجلس، این جمله را می‌گوید و تفعلی به گنجینه مافا می‌زند: «ای مافا شیرازی / تو مهره هر رازی / بر ما نظر اندازی / قسم به قرآن مجیدی که در سینه داری...» یا هر چیزی شبیه به این. این رسم یکی از رسوم پرترفدار شب یلداست.

در برخی دیگر از نقاط ایران نیز **شاهنامه** خوانی رواج دارد. نقل خاطرات و قصه گویی پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها نیز یکی از مواردی است که یلدا را برای خانواده ایرانی دلپذیرتر می‌کند. اما همه این‌ها ترفندهایی است تا خانواده‌ها گرد یکدیگر جمع شوند و بلندترین شب سال را با شادی و صفا سمر کنند.

خوراکی های یلدا

برای شام شب یلدا معمولا غذاهایی مثل انار پلو، سبزی پلو با ماهی و زرشک پلو و ... پخته می شود تا جشن و دورهمی شب یلدا کامل تر شود.

آداب یلدا در شهرهای ایران

تهرانیان قدیم در همه اعیاد خود سنت مسنه جمع شدن افراد خانواده در منزل بزرگتر خانواده را منظور می داشتند و همه فرزندان خانواده در منزل مادر و پدر جمع می شدند.

از **سنن یلدای تهران**، صرف میوه های تابستانی از جمله هندوانه است که به دلیل نزدیکی این مراکز کشاورزی با تهران، میوه هندوانه در فوراکی های شب یلدای تهرانیان قرار گرفته است.

آجیل شب یلدا نیز از دیگر مصروفات تهرانی ها است که ترکیب آن نشانی از اعتقاد و تجربه اهالی تهران قدیم به خواص گوناگون میوه های خشک شده است که با عنوان "آفشیج" (تضادها) کاربرد داشته است. ولی تهرانی ها شب یلدا را همه ساله جشن می گیرند تا سنت های زیبای قدیم در لابلای زندگی مدرنیته شهرنشینی شان مفاضا شود.

مردم آذربایجان در شب یلدا، "چیلله قارپیزی" (هندوانه چله) می‌خورند و معتقدند با خوردن هندوانه، لرز و سوز سرما به تنشان تأثیر نداشته و اصلاً سرمای زمستان را حس نمی‌کنند. در بیشتر شهرها و روستاهای آذربایجان غربی، رسم بر این است که کسانی که نامزد هستند در دوران نامزدی در این شب برای نامزدهای خود "فوانچه" طبق می‌فرستند و اقوام در هر چه بهتر بودن این فوانچه‌ها کمک می‌کنند محتویات فوانچه‌ها عبارتند از شیرینی، پرتقال، سیب، انار، هندوانه، آینه و پارچه که با پولک و تور تزئین می‌شود. در شب یلدا در آذربایجان هنگام غروب، زنان فامیل هدایایی به رسم یاری به منزل داماد آورده و به جشن و پایکوبی می‌پردازند سپس طبق‌های آماده را بر سر افرادی که معین شده قرار داده و روانه خانه عروس می‌کنند و مادر عروس پس از تمویل طبق‌ها، هدایای مانند پول، شیرینی، جوراب و دستمال به آنها می‌دهد

سفره مردم شیراز مثل سفره نورو رنگین است. مرکبات و هندوانه برای سرد مزاجها و فرما و رنگینک برای گرم مزاجها موجود است. مافظفوانی جزو جدانشدنی مراسم این شب برای

شیرازی‌هاست. البته خواندن حافظ در این شب نه تنها در شیراز
مرسوم است، بلکه رسم کلی چله‌نشینان شده‌است.

شب یلدا در فارس

استان فارس و شهر شیراز از جمله شهرهای ایران است که آداب
خاص و جالبی برای شب یلدا دارند. در این شب افراد فامیل دور هم
جمع می‌شوند و با خوردن میوه و آجیل‌های مخصوص که از انجیر،
قصبک، فرک، برنجک تشکیل شده است شب را به صبح می
رسانند.

یکی از مراسم‌هایی که در شب یلدا و در میان خانم‌ها انجام می
شود فال کلوی است. کلوی یک کوزه بزرگ با دهانه گشاد است
که در این شب خانم‌های نشانه خاصی را در کوزه می‌اندازند و
سپس یک دفترچه می‌آید و نشانه‌ای را از داخل کوزه خارج می
کنند و سپس فردی به صورت فال شعری از حافظ می‌خواند. هر
کس از شعری که برایش خوانده شده متوجه فالش می‌شود.

همدانها فالی می‌گیرند با نام فال سوزن. همه دور تا دور اتاق می‌نشینند و پیرزنی به طور پیاپی شعر می‌خواند. دفتر بچه‌ای پس از اتمام هر شعر بر یک پارچه نبریده و آب ندیده سوزن می‌زند و مهمان‌ها بنا به ترتیبی که نشسته‌اند شعرهای پیرزن را فال خود می‌دانند. همچنین در مناطق دیگر همدان تنقلاتی که مناسب با آب و هوای آن منطقه است در این شب فورده می‌شود. در توپسیرکان و ملایر، گردو و کشمش و میز نیز فورده می‌شود که از معمولترین خوراکی‌های موجود در این استان هاست.

در شهرهای **خراسان** خواندن شاهنامهٔ فردوسی در این شب مرسوم است.

شب یلدا در خراسان جنوبی

یکی از آیین‌های ویژه شب یلدا در استان خراسان جنوبی برگزاری مراسم کف زدن است. در این مراسم ریشه گیاهی به نام چوبک را که در این دیار به "بیخ" مشهور است، در آب فیس کرده و پس از چند بار جوشاندن، در ظرف بزرگ سفالی به نام "تغار" می‌ریزند. مردان و جوانان فامیل با دسته‌ای از چوب‌های نازک درخت انار به نام "دسته گز" مایع مزبور را آنقدر هم می‌زنند تا به صورت کف

درآید و این کار باید در محیط سرد صورت گیرد تا مایع مزبور کف کند .

کف آماده شده با مخلوط کردن شیره شکر آماده خوردن شده و پس از تزئین با مغز گردو و پسته برای پذیرایی مهمانان برده می‌شود . در این میان گروهی از جوانان قبل از شیرین کردن کف‌ها با پرتاب آن به سوی همدیگر و مالیدن کف به سر و صورت یکدیگر شادی و نشاط را به جمع مهمانان می‌افزایند

شب یلدا در فراسان شمالی

از جمله آیین‌های شب یلدا در فراسان شمالی آن است که خانواده‌ها در این شب‌نشینی شب یلدا تفالی نیز به دیوان مافظ می‌زنند که این کار هم معمولا توسط بزرگ خانواده صورت می‌گیرد . آنان دیوان اشعار لسان‌الغیب فواجه شیراز را با نیت بهروزی و شادکامی می‌گشایند و فال و مراد دل خود را از او طلب می‌کنند . بازگویی خاطرات ، قصه‌گویی پدر بزرگها و مادر بزرگها نیز یکی از مواردی است که یلدا را برای خانواده‌ها دلپذیرتر می‌کند. یکی دیگر از سنت‌های کهن شب یلدا، چله بردن برای خانواده عروس است .

با فرا رسیدن شب چله مردهای جوان طبق‌های آراسته میوه ، شیرینی و کله‌قند تزیین شده را به رسم هدیه به خانه عروس جوان می‌برند. این طبق‌های هدیه که معمولاً مسی است و روی آن با سفره‌های قرمز گلدوزی شده پوشانده شده ، پر از ظرف‌های بزرگ میوه پیچیده در زورق‌های رنگین با گل و نوارهای مواج می‌شود . مردانی این طبق‌ها را بر سر گذارده و در پی یکدیگر با شادی و پایکوبان راهی خانه عروس می‌شوند . خانواده دختر نیز به پاس قدردانی و به رسم یادبود لباس و یاقطعه پارچه‌ای را برای خانواده داماد ، در سینی فالی شده هدایا می‌گذارند . اگر قبل از شب چله برف باریده باشد برفی از مردم شهر و روستا در این شب با خوردن برف شیره، با شیرین کردن کام با معجون‌ی از بارش زمستانی، با سردی زمستان آشتی می‌کنند . همچنین بزرگ‌ترها با دادن ملوا قلقلی از کوچک‌ترها پذیرایی می‌کنند .

ملوا قلقلی از کوبیده شدن مغز گردو ، بادام ، کنجد و دیگر دانه‌های روغنی تهیه و سپس در شیره انگور نیز خوابانده می‌شود . اما برفی از افراد کهنسال و نیز آشنایان به فرهنگ مردم در فراسان شمالی همه این آیین و مراسم را بهانه‌ها و ترفندهایی برای گردهم آمدن

فانواده‌ها ، بجای آوردن صله ارامه و رفع کدورت های احتمالی بین خویشاوندان می‌دانند . آنان بر این باورند که پیشینیان در هر فصل به بهانه‌ای سعی می‌کرده‌اند تا اقوام را جمع کرده و صلح، صفا و صمیمیت را در بین آنان محکم فرما کنند .

در **اردبیل** رسم است که مردم، چله بزرگ را قسم می‌دهند که زیاد سفت نگیرد و معمولاً گندم برشته (قورقا) و هندوانه و سبزه و مغز گردو و نفودچی و کشمش می‌خورند.

در **گیلان** هندوانه را متمماً فراهم می‌کنند و معتقدند که هر کس در شب چله هندوانه بخورد در تابستان احساس تشنگی نمی‌کند و در زمستان سرما را مس نخواهد کرد. شب یلدا در گیلان

مردم استان گیلان مثل مناطق مختلف اداب و رسوم ویژه‌ای دارند ، در شب یلدا از تنقلاتی مانند هندوانه، آب ازگیل یا آب کونوس، برشته، برنج و سه میوه مملی پرتقال، گلابی مملی به نام «فوج» و لیمو استفاده می‌کنند. در گیلان هندوانه را متمماً فراهم می‌کنند و

معتقدند که هر کس در شب پله هندوانه بخورد در تابستان
امساس تشنگی نمی‌کند و در زمستان سرما را مس نخواهد کرد.
همچنین مردم شهرها و روستاهای شرق گیلان در شب یلدا هنگام
بریدن هندوانه شعری را با مضمون «امشب شب پله / خانم جیر
(زیر) پله / چاقو بزنیم / هندانه کله (سر)» می‌خوانند.

در میان برخی مردم و جوانان دم بفت این استان مرسوم است که
در شب یلدا فال هندانه پوس (پوست هندوانه) می‌گیرند. برای
گرفتن این فال، هندوانه را به چهار قسمت طولی تقسیم می‌کنند و
هر چهار پوست را به پشت سر خود می‌اندازند. در این میان، چهار
مالت پیش می‌آید، اگر دو قاچ هندوانه، سفید و دو قاچ، سبز باشد،
به معنای مد وسط بودن برای نیت شخص است. اگر سه قاچ سبز و
یک قاچ سفید بیفتد، نیت آن خوب است، اگر سه قاچ سفید و یک
قاچ سبز باشد، نیت بد است. اگر هر چهار قاچ سبز باشد، به معنای
خیلی خوب و اگر هر چهار قاچ سفید باشد، به معنای خیلی بد است.
رسمی ماندگار که دل‌ها را به هم نزدیک می‌کند/زیبایی‌های یلدا
در سراسر ایران

مردم **کرمان** تا سمر انتظار می‌کشند تا از قارون افسانه‌ای استقبال کنند. قارون در لباس هیزه‌شکن برای خانواده‌های فقیر تکه‌های چوب می‌آورد. این چوب‌ها به طلا تبدیل می‌شوند و برای آن خانواده، ثروت و برکت به همراه می‌آورند

در **کردستان** نیز خانواده‌هایی که عروس به خانه بخت فرستاده‌اند فوانچه‌هایی حاوی هندوانه و آمیل و همچنین هدیه را به خانه نو عروس و داماد می‌فرستند.

در مناطق کردنشین هم مردم طولانی بودن شب‌های پاییز و بویژه شب یلدا را با بازیهای جورابین، دامه و بازیهای محلی دیگر سپری می‌کنند. تا این طولانی بودن برای آنها فرصت با هم بودن و با هم یکی شدن را فراهم کند

استان کهگیلویه و بویراحمد، همانند همه سرزمین زیبای ایران آریایی اعضای خانواده گردهم جمع می‌شوند تا پیرترین اما دوست داشتنی‌ترین فرد خانواده برایشان متیل بگویند. متیل داستانی افسانه‌ای و طولانی است که نسل به نسل و به طور شفاهی از گذشتگان به ارث رسیده است. مثل داستان معروف دو برادر

اصطلاح محلی به نامهای «اممعیل و مهمعیل» دو مرد قوی هیکل و بزرگ که به سفارش مادرشان به کوه می‌روند و بر بلندترین قسمت کوه قرار می‌گیرند و چلوسی (آتش) که در دست دارند را با تمام قدرت به هوا پرتاب می‌کنند اگر آن چلوس (آتش) به خشکی فرود متأسفانه زمستانی سرد و خشک در پیش است که فسارات فراوانی به کشاورزان و دامداران وارد می‌شود و مردم نگران و آشفته می‌شوند، اما اگر آن چلوس به دریا فرود زمستانی پر از بارش برف و باران و سالی سرشار از نعمت‌های خداوند در پیش است و سال رونق کشاورزی است که مردم زمستان سفت و طاقت فرسا را به امید بهاری پر بار به پایان می‌رسانند.

دیگر اینکه در این شب به نیت بارش برف و سفیدی زمستان آش‌های محلی مثل شیربرنج و یا دووا (آش دوغ) در تشت‌های بزرگ می‌پزند تا جوابگوی جمعیت زیاد اعضای خانواده باشد و اعتقاد دارند چون از اوایل شروع فصل سرما غذای داغ و گرم می‌پزند در این شب باید غذایی مثل آش دوغ درست کنند. شام شب یلدا معمولاً غذاهای سنتی مانند آش کارد، شله بادام و شله ماش است که البته در سالهای اخیر به غذاهایی مانند کباب و

غذاهای امروزی تغییر شکل یافته است. پذیرایی از مهمانان با آجیل‌های مملی مانند کلفنگ، مغز بنه، گنده برشته، کنجد بو داده، انجیر و مویز خشک انجام می‌گیرد.

آیین کاسه بهره یا بردن غذا برای همسایه‌های فقیر یکی دیگر از آیین‌های سنتی مردم این دیار است که نه تنها در شب یلدا بلکه در همه ایام سال بین مردم کهگیلویه و بویراحمد رایج است.

شب یلدا در زنجان

شب یلدا شب تولد زمین و به تعبیری تولد مهر و طولانترین شب سال است.

یلدا در میان زنجانی‌ها شبی میمون و مبارک است که توسط آنها گرامی داشته می‌شود. صله ارهاج یکی از بهترین دستاوردهای شب یلدا عنوان است. در زنجان در شب یلدا پیران و فردسالان جوانان و به خصوص بزرگترهای ایل در کنار هم جمع می‌شوند.

شب یلدا در اصفهان

در استان اصفهان نیز از قدیم‌الایام آیین‌های ویژه‌ای وجود داشته که کم و بیش هنوز هم ادامه دارد.

به باور اصفهانی‌های قدیم ، زمستان به دو بخش “چله” و “چله‌کوچیکه” تقسیم می‌شد که موعد چله از اول دیماه تا ابهمن بود اما “چله کوچیکه” از دهم بهمن آغاز می‌شد و تا سی بهمن ادامه داشت . البته آیین برگزاری شب چله در اصفهان به دو نام “چله زری” (ماده) و “عمو چله” (نر) تقسیم می‌شود زیرا از گذشته تاکنون همه موجودات و اشیاء را بر اساس جنس مذکر و مونث تقسیم می‌کردند .

اصفهان‌ها دوشب را به عنوان شب چله برپا می‌کردند و آیین‌های مخصوص به این شب را به جا می‌آوردند. آیین شب چله در شهر اصفهان خانوادگی برگزار می‌شده است و خانواده‌های اصفهانی با پهن کردن سفره‌یی با عنوان “سفره شب چله”، این شب را گرامی می‌داشتند

هندوانه به‌عنوان نمادی کروی که برونش سبز و درونش قرمز است و سمبل خورشید محسوب می‌شود ، به عنوان مهمترین میوه بر سر

سفره چله قرار می‌گیرد. از دیگر بخش‌های این آیین در اصفهان قدیم پهن کردن تمام البسه و رفت خوابها در هوای آزاد بویژه در مقابل خورشید با هدف فوش آمدگویی به "عمو چله" و "چله زری" بوده است

شب یلدا در کرمانشاه

در استان کرمانشاه نیز که از شهرهای باستانی و کهن ایران زمین است، شب یلدا از جایگاه ویژه‌ای در میان مردم برخوردار است و همواره با مراسم زیبا و با شکوهی همراه است. مردم استان کرمانشاه براساس آیینی کهن در این شب بیدار می‌مانند تا با شعر خواندن، قصه گفتن، فال مافظ گرفتن و آجیل خوردن با مادر جهان در زادن خورشید همراهی و همدردی کنند. میوه‌هایی نیز در این شب خورده می‌شود که به گونه‌ای نمادی از خورشید است مانند هندوانه، سرخ، انار، سرخ، سیب، سرخ و یا لیموی زرد، قصه‌هایی از عشق جاودانه شیرین و فرهاد، رستم و سهراب، مکایت مسین کرد شبستری و خواندن اشعار زیبا و دلنشین شامی کرمانشاهی در گذشته نقل مجالس شب یلدا در کرمانشاه بود.

آن روزها افراد فامیل بنا بر رسمی دیرینه به خانه بزرگترین فرد فامیل که معمولا پدر بزرگ و مادر بزرگ بودند می‌رفتند و با تکاندن برف های زمستان از لباس هایشان در گرمای آرامش بخش کرسی فرو می‌رفتند . افراد فامیل بر سر یک سفره باهم شاه می‌خوردند و بر روی سفره مخصوص این شب خوردنی های متنوعی پیده می‌شد . خوردنی‌هایی از قبیل آمیل ، رامت الملقوم ، مشکل‌گشا ، شیرینی محلی دست پخت مادر بزرگها به خصوص نان شیرینی معروف “نان پنجه‌ای ، کاک و نان برنجی” ، و میوه‌هایی چون انار ، سیب و هندوانه که نگین این سفره بود . یکی دیگر از آداب زیبایی که شب یلدا در استان کرمانشاه وجود دارد گرفتن فال حافظ است که مردم با اعتقادات خاص خود رهنمودهایش را چراغ راه مشکلات خود در زندگی قرار می‌دهند. همچنین دختران ده بخت با این کار از باز شدن بخت خود در آن سال فبری می‌گرفتند

شب یلدا در زاهدان

مردم زاهدان نیز بر اساس یک سنت دیرینه در شب یلدا در خانه بزرگ قوم گردهم می‌آیند و به قصه‌هایی که پدر بزرگها و مادر بزرگها برایشان نقل می‌کنند گوش می‌دهند. برگزاری جشن‌ها و

نشست‌های خانوادگی همراه با گروهی از اعتقادات اسطوره‌ای ،
شب‌ی خاطره‌انگیز را برای خانواده‌های زاهدانی به خصوص کودکان
و نوجوانان فراهم می‌کند. گفتن قصه ، گرفتن فال حافظ ، بازی‌های
دسته‌جمعی نظیر گل یا پوچ و بیان لطیفه و خاطره را از
سرگرمی‌های شب یلدا در این منطقه عنوان کرد .

شب یلدا در آذربایجان شرقی و غربی

در فطه ُ شمال و آذربایجان رسم بر این است که در این شب
خوانجهای تزئین شده به خانه ُ تازه عروس یا نامزد خانواده
بفرستند. مردم آذربایجان در سینی خود هندوانه ها را تزئین می
کنند و شال های قرمزی را اطرافش می گذارند. درحالی که مردم
شمال یک ماهی بزرگ را تزئین می کنند و به خانه ُ عروس می
برند.

نوامی شمالی ایران از جمله آذربایجان شرقی و غربی از جمله نقاط
بسیار مهم در کشور هستند و شب یلدا در این استان ها از آیین
ویژه ای برخوردار است. در شب یلدا مردم آذربایجان مشغول خوردن
هندوانه چله می شوند و غالباً اولین ضربه چاقو را ریش سفید

مجلس به هندوانه می زند. او در هنگام این کار جمله قادا بلامیزی
بو گئجه کسدوخ (بلایای خودمان را امروز بریدیم) می گویند. در
آذربایجان نیز مانند فراسان طبق های شب چله ای که با کادوهای
مختلف پر شده است از طرف خانواده داماد برای خانواده عروس
فرستاده می شود.

استان آذربایجان شرقی نیز به عنوان یکی از قطه های زرفیز ایران
زمین برای زنده نگه داشتن این شب به یادماندنی برای خود آداب و
رسوم ویژه ای دارند که به پاره ای از آنان اشاره می شود. اکثر مردم
آذربایجان در شب یلدا "پیلله قارپیزی" (هندوانه چله) می خورند و
معتقدند با خوردن هندوانه، لرز و سوز سرما به تنششان تاثیر نداشته
و اصلا سرمای زمستان را حس نمی کنند.

در بیشتر شهرها و روستاهای آذربایجان شرقی رسم بر این است که
کسانی که نامزد هستند در دوران نامزدی در این شب برای نامزدهای
خود "فوانچه" طبق می فرستند و اقوام در هر چه بهتر بودن این
فوانچه ها کمک می کنند. محتویات فوانچه ها عبارتند از شیرینی،
پرتقال، سیب، انار، هندوانه، آیینه و پارچه که با پولک و تور
تزیین می شود. هنگام غروب، زنان فامیل هدایایی به رسم یاری

به منزل داماد آورده و به جشن و پایکوبی می‌پردازند. سپس طبق‌های آماده را بر سر افرادی که معین شده قرار داده و روانه خانه عروس می‌کنند و مادر عروس پس از تمویل طبق‌ها، هدایای مانند پول، شیرینی، جوراب و دستمال به آنها می‌دهد. فردای این شب مادر دفتر تمام طبق‌ها را در اتاق میهمان چیده و از زنان فامیل برای صرف میوه و شیرینی دعوت می‌کند. همچنین علاوه بر فرستادن سهم چله برای نوعروس، در نخستین سال ازدواج زوج‌های تبریزی، پدر عروس قبل از غروب آفتاب سهم دفتر و دامادش را که شامل هندوانه، میوه، آمیل، شیرینی، یک قواره پیراهنی باکفش و چادری روانه منزل آنها می‌کند.

پیش از این که ارتباطات به این آسانی نبود در آذربایجان از اواخر تابستان مقدار زیادی هندوانه و خربزه در تور می‌گذاشتند و آن را از سقف آشپزخانه آویزان می‌کردند تا در هوای آزاد فراب نشود و یا اینکه در گاه قرار می‌دادند. هندوانه مهمترین خوراکی شب چله مردم آذربایجان شرقی است.

اغلب مردم در این شب برنج، مرغ و آش شیر پخته و بعد از شام نیز از تنقلات موجود در منزل شامل قاورقا (کنده برشته) با

شاهدانه) آجیل ، لبو ، هویج ، ملوای گردو انواع میوه ، فریزه ، هندوانه و خشکبارهایی چون انگور ، بادام و سنبه میل می‌کنند..زنان معمولا تا پایان چله کوچک خانه تکانی نمی‌کنند و اعتقاد دارند اگر در طول این دو چله کسی خانه تکانی کند ، چله او را نفرین می‌کند و اگر چله کسی را نفرین کند به نکبت و بدبختی گرفتار می‌شود .

شب چله در مهاباد

آخرین شب فصل خزان به خانواده ها برای دور هم بودن و از کنار هم لذت بردن بهانه ای می دهد و خود می رود.

مراسم طولانی ترین شب سال در مهاباد همانند دیگر مناطق کرد نشین مهاباد با شکوه خاصی برگزار می شود که به (شنه وی چله) معروف است.

مردم مهاباد به رسم بسیاری دیگر از مناطق کردنشین با مضمون در شب نشینی و محفل دوستانه سعی در بهتر گذراندن طولانی ترین شب سال دارند.

نام گذاری یلدا به (شب چله) به این علت است که در باور تاریخی و اجتماعی مردم این منطقه در محیقت زمستان به دویخش چله بزرگ و چله کوچک تقسیم شده که چهل روز اول (از اول دی ماه تا دهم بهمن) را چله بزرگ و بیست روز بعدی را (از دهم بهمن تا اول اسفند) چله کوچک می نامند.

شب یلدا در مرکزی

اما آیین شب یلدا در استان مرکزی از دیرباز در سه شب متوالی با عناوین شب "چله بزرگ"، "چله وسطی" و "چله کوچیکه" برگزار می شده و خویشان و دوستان سفره‌ای از مهر را می گشودند و از هر دری سخنی می گفتند. یکی از آیین‌های ویژه یلدا در استان مرکزی دیدار و بزرگان و سالخوردهگان فامیل بوده است.

در شب‌های چله افراد فامیل در همایشی صمیمی دور کرسی چوبی جمع می شدند و به قصه‌های بزرگترها گوش می دادند. زنان و دختران روستایی در گرگ و میش شب‌های چله در تکاپو و هیجانی فاص ملزومات غذا و تنقلات ویژه این شب را مهیا و برای گذران ساعات فوش در کنار فامیل لمظه شماری می کردند. آنان در

سینه‌های قدیمی مسی در فضای دوده‌گرفته آشپزخانه‌های قدیمی ، انواع میوه و تنقلات به ویژه هندوانه ، انگور ، تخمه و نخودچی ، کشمش و فرما را مهیا می‌کردند . در این شب استثنایی پس از صرف شام و خواندن دعای شکر دریای سفره ، همگان در کنار هم ، از شادی‌ها و غم‌ها ، موفقیت‌ها ، اعتقادات ، امیدها و بیم‌هاشان می‌گفتند .

بزرگترها و ریش سفیدان فامیل در این شب علاوه بر خواندن اشعار حافظ، سعدی و فردوسی خاطرات و داستان‌های کهن ایران زمین را برای اعضای خانواده نقل می‌کردند. در شب یلدا ، بزرگترها با کودکان هم بازی می‌شدند ، ”پر یا پوچ“ دزد بازی و مشاعره از جمله بازی‌هایی است که در شب چله در مناطق مختلف استان مرکزی با مشارکت همه اعضای خانواده رواج داشت . این رسومات تا ۵۰ سال پیش در شهر اراک و سایر مناطق استان مرکزی به شکلی فرا گیر وجود داشت اما اکنون به ندرت می‌توان چنین جلوه‌هایی را به چشم دید.

شب یلدا در قزوین

مردم استان قزوین نیز همچون دیگر هموطنان ایرانی ، این آیین کهن را با رفتن به خانه بزرگ‌ترها می‌گذرانند . به عقیده بزرگ‌ترها آوردن میوه‌های مختلف خشک و تر و میوه‌های سرخ فام که به “شب چره” معروف است ، همراه با فوراکی‌های دیگر شگون داشته و زمستان پر برکتی را نوید می‌دهد .

در بعضی مواقع که مادر بزرگ‌ها در آوردن تنقلات تأخیر می‌کنند کوچک‌ترها شعر “هر که نیارد شب چره – انبارش موش بچره” سر می‌دهند و مادر بزرگ در آوردن “شب چره” تعجیل می‌کند . در این شب اغلب مردم قزوین با خوردن سبزی پلو با ماهی‌دودی و سپس هندوانه ، انار ، انواع تنقلات از جمله کشمش ، گردو ، تخمه ، آمیل مشگل‌کشا و انجیر خشک ، شب نشینی خود را به اولین صبح زمستانی گره می‌زنند . به عقیده مادر بزرگ‌های قزوینی اگر در این شب ننه سرما گریه کند باران می‌بارد ، اگر پنبه‌های لماف بیرون بریزد برف می‌آید و اگر گردنبند مراوریدش پاره شود تگرگ می‌آید . یکی دیگر از آداب و رسوم “شب یلدا” فرستادن “فونچه چله” از سوی داماد به عنوان هدیه زمستانی برای عروس است . در این

فونچه برای عروس پارچه، جواهر، کله قند و هفت نوع میوه مثل گلابی هندوانه، فربزه، سیب، به با تزئینات خاصی فرستاده می‌شود.

شب یلدا در مازندران

در مازندران شب یلدا بسیار با اهمیت و گرمی داشته می‌شود. در این شب همه مردم به خانه پدر بزرگها و مادر بزرگها رفته و ضمن دور هم نشینی و خواندن فال حافظ و فردوسی خوانی به خوردن تنقلات و میوه جات مخصوصاً انار و هندوانه و ازگیل می‌پردازند و با خوردن و نوشیدن و شنیدن صحبتها و داستان های بزرگترها شب را به صبح می‌رسانند و معتقدند که صبح بعد از یلدا روز پیروزی خورشید بر سیاهی و تاریکیها است.

رسمی ماندگار که دل ها را به هم نزدیک می کند/زیبایی های یلدا در سراسر ایران

شب یلدا در خوزستان

در استان خوزستان بر اساس سنتی دیرینه، پدربزرگها و مادر بزرگها نیز با فراهم کردن و پذیرایی از فامیل با تنقلات محلی و آجیل های شب یلدا، کانون گرم خانه را برای پذیرایی از فرزندان و نوه های خود مهیا می کنند. شاید بیشترین و انتهای حامل هندوانه، شب یلدا در اهواز دیده شوند. در بسیاری از نقاط این شهر، و انت بارهای حامل هندوانه و خربزه دیده می شوند که مردم را به خرید آن دعوت می کنند و شور و حال خاصی میان مردم این شهر برای برگزاری آیین شب یلدا به وجود می آورند.

مردم خوزستان تا سمر انتظار می کشند تا از قارون افسانه ای استقبال کنند. قارون در لباس هیزم شکن برای خانواده های فقیر تکه های چوب می آورد. این چوبها به طلا تبدیل می شوند و برای آن خانواده، ثروت و برکت به همراه می آورند. به خانه بزرگترها رفته و دوره جمع شده و شب را به شومی و خنده می گذرانند. آجیل، هندوانه، انار، شیرینی و فرما و لبو و آش و شیرینی های مختلف از جمله خوراکی های این آیین کهن است.

شب یلدا در بوشهر

مردم استان بوشهر نیز همچون دیگر ایرانی‌ها، این آیین کهن را با رفتن به خانه بزرگ‌ترها می‌گذرانند. هندوانه در شب یلدا در بوشهر کاربرد زیادی دارد.

شب یلدا در بندرعباس

مردمان هرمزگان همگی به دوره‌های غذاهای سنتی درست کرده و فروش می‌گذرانند. می‌توان از این سنت غذایی نان رگاک و درست کردن غذایی به نام سوراغ و مهیاوه که بعد از تهیه به همراه نانی میل می‌شود نام برد. غذای دیگری که در این شب مورد استقبال هرمزگانیان قرار گرفته هواری ماهی و قلیه ماهی است که خوردن آن در جمع صمیمی و گرم خانواده صفا می‌دارد. این مردمان سپه‌پرده‌ی جنوب با زدن سازهای بادی به شادی و پایکوبی می‌پردازند و آخرین روز پاییز را با شادی پشت سر می‌گذارند و در پایانی‌ترین دقایق آن بزرگان فامیل برای کوچک‌ترها دعای عاقبت‌بخیری می‌نمایند.

شب یلدا در چهار محال و بختیاری

در شب یلدا در استان چهارمحال و بختیاری، چند خانواده دور هم جمع می‌شوند و کسانی که شاهنامه را از حفظ هستند برای دیگران می‌خوانند. فیلی پیش آمده که کسانی که شاهنامه را از بر می‌خوانند متی سواد خواندن و نوشتن نداشته باشند. بختیاری‌ها اعتقاد دارند در شب یلدا، ماست، شیر، پنیر، کنجد، کدو و نان جوی که خورده شود تا پایان سال موجب فزونی و فراوانی نعمت می‌شود و باعث می‌شود که تا سال بعد از این نعمت‌ها بخورند. شب یلدا در قوم بختیاری به عنوان شب چله خوانده می‌شود، بختیاری‌ها در این شب کدو تنبل‌های بزرگی که نماد فورشید را برای آن‌ها دارد، آب‌پز می‌کنند و آن‌را به صورت ریز ریز شده در آتش کشک می‌خورند.

شب یلدا در یزد

شهر **یزد** هم در شب یلدا همانند شهرهای دیگر کشورمان آداب و رسوم خاص خود را دارد که در این شب، افراد یک فامیل در خانه‌ی یکی از بزرگان فامیل جمع می‌شوند و به خواندن قرآن و حافظ می‌پردازند و در خانه بعضی از خانواده‌های یزدی هم موسیقی سنتی نواخته می‌شود.

در این شب اقوام در کنار هم غذاهای سنتی یزدی مانند آش شولی یزدی صرف می‌کنند. آش شولی یکی از غذاهای مورد علاقه مردمان یزد که سبزی خاص این آش (اسفناج، شوید، برگ پهن‌در، پهن‌در)، نعناع فشک، سرکه از مهم‌ترین مواد تشکیل‌دهنده این آش سنتی است.

شب یلدا در لرستان

شب چله در میان مردم مناطق لر و لر نشین دارای آداب و رسوم خاصی است و به آن «شو اول قاره» می‌گویند. شب نشینی، دید و بازدید اقوام، فال چهل سرو، فال مافظ، پختن غذاهای خاص این شب، دراز کردن شال یا چادری از پشت بام همسایه برای دریافت آجیل و میوه از سوی دیگر همسایگان و خواندن اشعاری به همین منظور مثل، امشو اول قاره، خیر د هونت بواره (امشب اول یلدا یا اول زمستان است خیر از خانه ات ببارد) ، نون و پنیر و شیره _ کیفا هونت نمیره (نان و پنیر و شیره کدفا (صامب فانه) فانه ات نمیرد) ، چی به علی کوشکه بیاره (چیزی بده علی کوچک یا بچه ات بیاورد) میخوانند.

صامب فانه کمی آجیل گندم برشته با میوه و شیرینی در شال می‌گذارد و ضمن بالا کشیدن شال و ممتویاتش به عنوان تشکر از صامب فانه، دوباره شعر را تکرار می‌کنند و سپس شال را برمی‌دارند و به روی پشت بامهای دیگر می‌روند و دوباره ترانه فوق را می‌خوانند.

در این شب همچنین مردم با استفاده از گنده، شاهدانه، گنجد و گردو، تنقلاتی خاص تهیه می‌کنند و با جمع شدن افراد خانواده کنار هم از آن استفاده می‌کنند. در لرستان شب چله (شو اول قاره) گنده شیره هم می‌خورند که از این طریق گنده را در شیره می‌فیسانند و زردچوبه و نمک را با آن مخلوط می‌کنند سپس آن را روی ساچ برشته می‌کنند و همراه بادام، گردو، کشمش، سیاه دانه و گنجد مخلوط می‌کنند.

شب یلدا در ایلام

مردم دیار کردنشین استان ایلام نیز از کهن روزگار دور تاکنون با مفاظ بسیاری از آداب و رسوم خاص خود در ایام های ویژه سال همچنان آن را برگزار کرده و گرامی می‌دارند.

آداب و رسوم خاصی همچون جمع شدن در منزل بزرگ ترها، گرفتن فال حافظ و خوردن انواع شیرینی های سنتی با عطر و بوی خاص نظیر کله کنجی، برچی برساق، گنمه شیره، انواع تنقلات و تخمه، هندوانه و انار، موز و سیب، پخت برفی شیرینی های فانگی از جمله آداب مردم دیار ایلام در برگزاری شب یلدا است.

در زمان های قدیم تر همزمان با شب چله شماری از جوانان و
نوجوانان به صورت دسته جمعی به درب منازل مردم می رفتند و
پس از دق الباب ابیات زیر را می سرودند:

شیلی میلی، خالی ده قوی، ده س کی وانو وه فیر بی پی لی
سلاح علیکم، دست کدبانویی که خال (سعادت) بر پا دارد
سفاوتمند و سعادتمند باد

ئی مشهو ئه وه ل وه هاره فیر ده هونه ت بی واره

امشب آغاز بهاره امیدواریم باران فیر و برکت خونه شما رو فرا
بگیرد

نانو په نیرو شیره کیفا هونه ت نه میره

نان و پنیر و ملوا به ما عطا کن تا برای صامب خانه دعا کنیم که
نمیره

صامب خانه بلافاصله با شنیدن این اشعار که به صورت دسته
جمعی و موزون خوانده می شد مقداری پول، قند، خرما، شیرینی یا
تنقلات برای آنها می آورد.

شب یلدا در گلستان

در این شب جوانان گلستان به خانه پدربزرگ ها و مادر بزرگ ها رفته و ضمن دوره‌نشینی و خواندن مافظ ، شاهنامه و نقل اندازی (داستانهای شفاهی)، تنقلات و میوه های تابستانی، باغی و جنگلی از قبیل هندوانه، انار، لیمو و پرتقال، ولیک و کندس و شیرینی هایی همچون 'مَت و کَسَمَک' تناول می کنند.

آنان همچنین پای صحبت، بیان تجربیات و داستان‌های بزرگترها تا پاسی از شب می نشینند و معتقدند که صبح بعد از یلدا روز پیروزی خورشید بر سیاهی و تاریکی‌ها است.

از سوی دیگر جشن یلدا علاوه بر اینکه بهانه ای برای دور هم جمع شدن اعضای خانواده و انجام صله رمه است موجب رفع کدورت های احتمالی برفی از فویشاوندان نیز می شود.

شب یلدا در قم

شب چله در قم همچون دیگر مناطق ایران، نزد خانواده ها با اهمیت بوده و مردم نیز از هفته قبل در تدارک میهمانی هر چند کوچک و خرید مایحتاج و تنقلات مخصوص این شب هستند. در بعضی از

منازل، اقوام نزدیک و صمیمی دور هم جمع می‌شوند و تا آخر شب به گفت و گو می‌پردازند و با گرفتن فال و گفتن افسانه‌های کهن و مملی اوقات فوشی را سپری می‌کنند.

مردم قم به رسم گذشته برای شب یلدا آجیلی از گندم برشته و سوهان و و کشمش، کنجد، شاهدانه، گردو و فندق تهیه نموده و در کنار سایر تنقلات مصرف می‌نمایند. آجیل، گندم برشته، میوه‌های فصلی، انواع تخمه و بادام زمینی، شیرینی، انار، سوهان و پشمک از جمله تنقلات قمی ها در شب یلدا می باشد.

در این شب اگر دفتری تازه عروس باشد خانواده او هدیه‌ای با مقداری آجیل و میوه و شیرینی به منزل داماد می‌آورند و اگر پسر و دفتری با هم نامزد باشند، خانواده پسر در شب یلدا هدیه‌ای برای این دفتر به منزل پدرش می‌برند. در گذشته اوایل شب یلدا بعضی از پسر بچه‌ها به بالای پشت بام منازل رفته و ریسمانی را به یک شال بزرگ بسته به پایین و به طرف درب خانه‌ها می‌فرستادند و شعر می‌خواندند و سپس صامب‌خانه مقداری آجیل و میوه و شیرینی در شال آن‌ها می‌گذاشت و بچه‌ها از صامب‌خانه تشکر می‌کردند.

انواع میوه ها نظیر هندوانه، آجیل و شیرینی درکنار تفال به دیوان
حافظ، از دیرباز زینت بخش سفره‌های شب یلدای ایرانیان بوده و
هست و همدلی و همنشینی اعضای خانواده و خویشاوندان نیز پای
ثابت این جشن بوده است. در آیین سنت قاشق‌زنی افراد با
پوشاندن سر و صورت خود به درب منازل رفته و با به صدا در آوردن
قاشق صامب فانه را از مضمور خود آگاه می‌کردند. در این هنگام
صامب فانه نیز به میمنت این شب مقداری از تنقلات و شیرینی
فانگی را در ظرف آنان می‌ریخت.

شب یلدا در سمنان

مردم استان سمنان، شب یلدا را در گوشه‌گوشه استان با آداب و
آیین خاصی برگزار می‌کنند، از آداب و رسوم کویرنشینان استان
سمنان در شب چله به عنوان " یلدا یلدا " نام برده می‌شود.
دیگری خواندن شاهنامه و تفأل به حافظ در جمع خانواده است.
نواختن نی همراه با زمزمه ترانه‌ها و ادبیات محلی و نیز انجام
بازی‌های محلی در بسیاری نقاط از جمله سرگرمی‌های مردم در
بلندترین شب سال بشمار می‌رود.

فوردن آجیل مخصوص، برگه زردآلو، انجیر خشک و انگور، مویز،
توت خشک، نقل، سنجد، کشمش، بادام، هسته زردآلو، تخم کدو،
تخم هندوانه، کُنو کُنجی (شاهدانه) ملوای سیاه، شیره انگور، شیره
توت، لبو پخته، مغز گردو، ملوا کنجد، ملوای آریشه، ملوای سیاه،
هندوانه، فریزه، شلغم، انار، به، سیب و شیرینی که هر یک نمادی به
نشانه برکت، تندرستی، فراوانی و شادکامی به شمار می‌روند، از
آیین‌های مردم استان در شب چله است و از جمله غذاهای این
شب نیز "ته چین اسفناج" و "خورش فسنجان" است، همچنین
بیدار ماندن تا پاسی از شب از جمله آداب و رسوم شب یلدا در این
منطقه است. در بسیاری از روستاهای استان سمنان مرسوم است
که دامداران در شب چله گوسفند پرواری را تمت عنوان "چله
کُشی" قربانی کرده و گوشت آن را قرمه می‌کنند، از این گوشت
که در شکمبه میوان ذخیره می‌شود، برای تهیه غذا در فصل سرد
سال بهره می‌برند.

شب یلدا در البرز

البرز به جهت حضور اقوام مختلف که هر کدام آداب و آیین خاص خود را دارند استانی است، لبریز از فرهنگ‌هایی که ورود به هریک از آنها خارج از این فرصت است و مردم‌شناسی خاص خود را می‌طلبد، بی شک امشب ضیافت شبانه یلدا در البرز آمیخته از فرهنگ‌های مختلف از آذری و مازنی گرفته تا کرد و لر، استانی با شب یلدایی خاص را تجربه می‌کند.

مردم روستاهای شهرستان طالقان مراسم شب چله به خانه بزرگ روستا رفته و طولانی‌ترین شب سال را در کنار یگدیگر و با شور و حال خاصی می‌گذرانند. در شب چله، طالقانی‌ها دور کرسی نشسته و بزرگ ده با خواندن قرآن و دعا برای پرباری محصول در سال آینده شب نشینی را شروع می‌کنند. زنان نیز تدارک پذیرایی را می‌بینند و تنقلات گذاردن این شب را از چند روز قبل فراهم می‌کنند. هندوانه، سنجد، گردو، گندم برشته، کدو تنبل پخته شده، انگور خشک شده، زالزالک از تنقلات این شب است.

یکی از رسوم زیبا و جالب مردم طالقان در این شب مراسم درجی سران و شال اندازی است که به عنوان میراث ناملموس و یا معنوی ثبت ملی شده است. در این رسم جالب جوانان ده در شب چله به بالای باغ خانه رفته و از سوراخ روی باغ که اصطلاحاً به آن درجی می گویند شالی پشمی را که به آن کیسه‌ای بسته شده است را به پایین می فرستند و اهل خانه وقتی متوجه آن شدند، در آن کیسه میوه و دیگر تنقلات در آن ریخته و جوانان شال را بالا کشیده و وسایل داخل کیسه را بین خود تقسیم می کنند. از بازی‌هایی که مردم طالقان در شب چله انجام می دهند، انگشتر بازی و گدره بازی است که مردم با شور و حال خاصی آن را انجام می دهند. خواندن اشعار محلی به همراه نوازندگان از دیگر آیین ها مردم طالقان در شب چله است.

شب یلدا در کشورهای مختلف جهان

پاکستانی ها از دیرباز یلدا را با دعا و نیایش می گذرانند. مردان در این شب به حمام زمستانی می روند اما حمام این شب با حمام های معمولی فرق دارد این حمام باید ایستاده باشد و از صبح تا بعدازظهر آفرین روز پاییز انجام شود. اما نکته جالب این حمام این است که مردان متما باید در هنگامی که روی سرشان آب می ریزند یک تکه نان هم در دستشان باشد. بعد از حمام جشن شروع می شود، این جشن که با آتش بازی همراه است با یک شام فوشمزه ادامه پیدا می کند: شکمچه بزا

شب یلدا در افغانستان

در افغانستان هم جشن یلدا تقریباً مثل ایران است؛ مردم سفره مخصوص یلدا می چینند و آن را پر از میوه و آجیل های فوشمزه می کنند. دو میوه اصلی سفره اثار و هندوانه ست که سرفی آن ها نمادی از سرفی فورشید است. مردم متما این شب را در کنار بزرگان خانواده می گذرانند و دورهمی های شادی دارند.

شب یلدا در تاجیکستان

یلدای ایرانی با قدمت ۷ هزار ساله اش در کشورهای آسیای میانه مثل تاجیکستان هم برگزار می شود. در این کشور و مخصوصا در تاجیکستان فارسی زبان مردم یلدا را با جمع شدن در دور سفره یلدا برگزار می کنند و از اثار، هندوانه، آجیل و تنقلات برای پر کردن سفره استفاده می کنند. دیگر مراسم این شب پختن نان شیرینی های خوشمزه است که به شکل موجودات زنده هستند. تعدادی از مردم قدیمی در روستاها در این شب جدار پنجره ها را با پوستین پر می کنند، از سقف چرم آویزان می کنند و به محوطه میاط گندم می پاشند. آن ها در این شب فال می گیرند تا اتفاقات سال آینده را پیشگویی کنند.

شب یلدا در شرق آسیا

شب یلدا در شرق آسیا یعنی نان برنجی های فوشمزها مردم شرق آسیا به شب یلدا اهمیت زیادی می دهند و این شب را با فستیوال های خاص می گذرانند. از آنجایی که در شرق آسیا خانواده خیلی مهم است افراد خانواده متما در این شب دور هم جمع می شوند. چینی ها برای گذراندن یلدا مراسمی خاص دارند، دور هم جمع می شوند و چای مخصوص و نان برنجی می خورند. در کره جنوبی هم از همین نان برنجی ها خورده می شود اما نان برنجی های آنجا با لوبیای قرمز درست می شود البته کره ای ها یک رسم جالب دیگر هم دارند و آن ریختن آب در اطراف خانه است تا با این کار نیروهای بد و شر را از خود دور کنند. چینی ها یک افسانه دارند که می گویند در این شب روح یک شکارچی به خانه روستایی ها می رود تا بتواند برای زمستان سرد غذا پیدا کند.

شب یلدا در ژاپن

ژاپنی‌ها به شب یلدا «توئومی» می‌گویند و آن را با سنت‌های خاصی می‌گذرانند. اول از همه حمام نارنج می‌گیرند تا برای این شب تمیز و مرتب باشند آن‌ها معتقدند با این کار انرژی‌های منفی از آن‌ها دور می‌شود و تا آخر زمستان هم سرما نمی‌خورند. خوردن میوه و سبزی هم بخش دیگری از جشن شب یلدا در ژاپن است.

شب یلدا در اسکاتلند

در اسکاتلند برای شب یلدا مراسمی برگزار می‌شود که شبیه مراسم چهارشنبه سوری ما ایرانی‌هاست همین‌که شب یلدا می‌شود یک نفر که متما باید موهای سیاه و بلند داشته باشد برای گرفتن خوراکی‌های فوشمزه به جلوی در خانه همسایه‌ها می‌رود.

شب یلدا در بولیوی، پرو و اکوادور

مردم این سه کشور برای شب یلدا یک رسم مشترک دارند و آن هم طناب پیچیدن دور فورشید است! آن ها برای اینکه دستشان به فورشید برسد به بالای کوه ها می روند تا در مراسمی نمادین فورشید را بگیرند و آن را به سنگ ها ببینند و با این کار روزها را بلندتر کنند یکی از نقاط باستانی و معروف در پرو که برای طناب پیچی فورشید استفاده می شود ارتفاعات ماچوپیکو است.

شب یلدا در آفریقا

در بین مراسم مختلفی که در این لیست برایتان تعریف کردیم شاید مهیج ترین آن ها جشنواره ای باشد که در مناطق غربی آفریقا برگزار می شود. این فستیوال لباس مخصوص و در عین حال عجیبی دارد که شبیه میوانات و یا عناصری مثل شیطان و فرشته است. مردم در حالی که این لباس های بامزه در تنشان است به خیابان ها می روند و با موسیقی نواختن خودشان را آماده آمدن فصل زمستان می کنند.

شب یلدا در روسیه

تعدادی از مردم روسیه یلدا را با نیایش و خوردن نان، پنیر و عسل می‌گذرانند. آن‌ها در طولانی‌ترین شب سال خیابان‌ها را چراغانی می‌کنند و برای هم کلوچه‌های خانگی درست می‌کنند.

نتیجه گیری : شب یلدا در هر کجای جهان با هر آداب و رسوم

که برگزار شود بهانه ایست برای اینکه افراد دور هم جمع شوند و میراث انسانیت را مفاظ کنند ، زندگیتون یلدایی ، دلاتون دریایی

امیدوارم از مقاله یلدا نهایت استفاده را برده باشید

لطفا برای حمایت از ما و از گردآورنده این مقاله

نظرات خود را برای ما ارسال کنید

سپاس بخاطر زمانی که گذاشتید و با ما همراه بودید

شب یلدا _____ ون مجاری